

Jiří Hájíček, foto Jaroslav Studnař.

ROZHOVOR S JIŘÍM HÁJÍČKEM

Temelín už ve mně nevzbuzuje emoce

Jiří Hájíček (*1967) patří mezi nejuznávanější polistopadové prozaiky. Vystudoval gymnázium v Týně nad Vltavou a Zemědělskou fakultu Jihočeské univerzity. Jeho romány *Selský baroko* (2005) a *Rybí krev* (2012) získaly ceny Magnesia Litera, román *Dešťová hůl* (2016), kterým dokončil „venkovskou trilogii morálního neklidu“, zvítězil v anketě Lidových novin Kniha roku a získal ocenění Česká kniha 2017. V roce 2018 odmítl převzít Státní cenu za literaturu na protest proti zpolitizování poroty. Jeho posledním románem je *Plachetnice na vinětách* (2020), v současnosti se vrací ke svým básnickým začátkům a věnuje se formě haiku.

Sám sebe označujete jako jihočeského patriota. S jakým místem jižních Čech se pojí vaše úplně první vzpomínka?

Je to určitě vesnice Purkarec na řece Vltavě, místo, kde jsem prožil prvních sedm let života a kam jsem se pak dlouho vracel a vlastně pořád vracím.

Vesnice je po zaplavení na přelomu osmdesátých a devadesátých let jiná než kdysi. Ale cestovní ruch jí dává nový život, je spojena cyklostezkou s Hlubokou nad Vltavou a s Českými Budějovicemi. Zachovávají tam tradici vorařství, na návsi je kostel sv. Jiří a v blízkém lese Karlův Hrádek,

zřícenina hradu ze čtrnáctého století. Na místním hřbitůvku leží moji prarodiče a další předci.

Vyrůstal jste na venkově a nyní žijete v Českých Budějovicích. Netáhne vás to zpátky na venkov?

Oba rody, jak z matčiny, tak z otcovy

strany, pocházejí z venkova. Voraři, řemeslníci a lesní dělníci a také sedláci, můj dědeček z otcovy strany měl před kolektivizací 24 hektarů půdy. Já už jsem městský člověk, ale ta minulost a ty návraty mi dávají témata. Zatím to tak asi zůstane.

Vaše knihy jsou velmi úzce svázány s konkrétními místy. Zaznamenal jste díky nim větší zájem o tato místa, případně o kauzy, které se k nim vážou? S jakými reakcemi jste se setkal?

Literární turistika do určité míry funguje i u mě, hlavně v souvislosti s romány *Zloději zelených koní*, a hlavně *Rybí krev*. Čtenáři chtějí vidět místa a krajinu, kde se odehrává román o nelegálních kopáčích vltavínů nebo příběh vesnic zbouraných kvůli jaderné elektrárně Temelín. Takže občas se mi někdo ozve a chce vzít na ta místa, jednou za mnou přijela celá třída gymnázia z Prahy i s profesorem. Oba dva romány měly odezvu, ta témata nejsou úplně běžná.

V roce 2013 jste v rozhovoru pro Hospodářské noviny uvedl, že Temelín už vás vlastně nezajímá a že elektrárna jakožto ekonomicky silná „záležitost“ vrostla do regionu. Změnilo se na tom vašem nezájmu něco?

Z pohledu uzavřenosti toho příběhu, vysídlení obyvatel a demolice vesnic, už je to pro mě opravdu passé. Napsal jsem k tomu, co jsem mohl a uměl, a jadernou elektrárnu míjím autem skoro každý týden, když jedu z Budějovic do Týna nad Vltavou za rodiči. Už to ve mně nevzbuzuje emoce, jen občas, třeba když je mlhavo a věže vystupují na poslední chvíli za čelním sklem auta, připadám si trochu jako v industriálním hororu.

V posledních letech si média i veřejnost začaly více všimnout dopadů změny klimatu na krajinu. Jak se v tomto ohledu proměňuje „vaše“ jihočeská krajina? Bude to asi podobné jako jinde — sucho, eroze i malé tornádo jsme loni na Českobudějovicku zažili.

Ve zmíněném románu *Zloději zelených koní* (2001) jste se věnoval hledačům vltavínů. Sledujete ještě, kam se tento kopáčský byznys poškozující krajinu vyvinul?

Nesleduji to přímo, ale protože mám v téhle branži dost známých, ať už jde o hledače, sběratele, nebo geology, nějaký obrázek mám. Ilegální kopání je už dost riskantní, postihy jsou přísné, takže je to dost zoufalý a nebezpečný podnik. Navíc známá naleziště už jsou z velké části vytěžena. V několika případech je nechaly vytěžit samy obce, aby se zbavily nelegálních těžarů. Proti tomu jde fakt, že vltavíny jsou tímto vzácnější, roste jejich cena a to zase motivuje nelegální dobývání. I když je to opravdu jen lokální téma, v oblastech nalezišť je to pořád žhavý problém.

Ve vaší zatím poslední knize *Plachetnice na vinětách* a také v knize *Rybí krev* jsou hlavní hrdinky ženy. Jaký to má důvod?

Hodil se mi do obou příběhů ženský pohled, pohled vypravěčky. Je to samozřejmě pro muže tenký led, stylizovat se vypravěčsky do postavy ženy. Ale občas to zkusím.

Vedle prózy se věnujete také poezii, konkrétně haiku. Jaká byla vaše cesta k této formě?

Haiku mě zajímá posledních asi pět let. Máme štěstí, že do češtiny překládal haiku pan Antonín Líman, který se soustavně věnoval japonské kultuře.

Díky němu máme přehled o tradičních japonských haiku, o starých mistrch, jako byli Bašó, Buson nebo Issa a Santóka. V Evropě nebo obecně na Západě se snažíme tradičními haiku inspirovat, ale píšeme si je po svém, mně je třeba blízká stručnost a civilnost téhle básnické formy. Ve Vodňanech existuje kroužek haiku, kterého jsem také členem. Vede ho Pavel Janšta a jeho žena Hiromi Ogata, Japonka. Naše skupina se jmenuje Pupalka a vydali jsme už dva sborníky haiku.

Většina vašich knih je postavena na dlouhých a pečlivých rešerších. Je to pro vás spíše „nutné zlo“, anebo vás procházení archivů a katastrů v něčem fascinuje?

Rešerše mě baví, nejvíc jich bylo pro román *Selský baroko*. Pročetl jsem hlavně kroniky jihočeských obcí a hledal záznamy z padesátých let o procesu kolektivizace. Mám rád, když je román postaven na určitých faktech, když má nějaké pevné jádro, kolem něhož se dá fabulovat a zabydlovat ho postavami.

Která fáze tvůrčího procesu vás naplňuje nejvíce?

Mám rád všechny tři fáze, rešerše a přípravu, pak vlastní psaní a nakonec redigování textu, cizelování, konečné úpravy.

Jaké jsou vaše nejbližší literární plány?

Píšu filmový scénář pro televizi, konkrétně adaptuji pro film svůj román *Dešťová hůl*. Měla by to být třídílná minisérie. A na podzim mi vyjde v nakladatelství Host sbírka haiku s názvem *Muž pod černým deštníkem*.

Připravila Alena Kaňová. Kontakt: kanova@sedmagenerace.cz.